

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่ศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องลำดับดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร
2. องค์ประกอบของหลักสูตร
3. การพัฒนาหลักสูตร
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
6. หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความหมายแตกต่างกันตามทัศนะของนักการศึกษา ดังเช่น

สรัสดี จงกล (2521) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า "หลักสูตรหมายถึง ข้อกำหนดที่ว่าด้วยจุดมุ่งหมายของการศึกษา แนวทางดำเนินงานเนื้อหาสาระ ซึ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ที่มั่นคง และพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา"

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า "หลักสูตรระดับชาติ หมายถึงโครงการให้การศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะ สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษา"

ที่กำหนดไว้ ส่วนหลักสูตรระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียน พัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้"

ภิญโญ สาธร (2526) ได้กล่าวถึงหลักสูตรไว้ว่า "หลักสูตร หมายถึงบรรดาประสบการณ์ ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียนตามระดับชั้น ตามความต้องการ ตามวัย ตามความสนใจ ของนักเรียนและความต้องการของสังคม ทั้งนี้รวมทั้งประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกเวลา เรียนตามปกติในโรงเรียน"

ทาบ (Taba, 1962) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง "แนวทางในการเตรียมผลเมือง เพื่อที่จะให้ที่อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตให้แก่ วัฒนธรรมนั้น"

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ความหมาย คือ

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้จบชั้นหรือ รับประทานียบัตร
2. หลักสูตร คือ เค้าโครงทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอนซึ่ง โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความรู้จนจบชั้น หรือได้รับประกาศียบัตรเพื่อให้สามารถ เข้าเรียนต่อทางอาชีพต่อไป
3. หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้ เล่าเรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนหรือสถาบัน

จากความหมายของหลักสูตรตามทัศนะของนักการศึกษา สรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง มวลความรู้ ประสบการณ์ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อให้ ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ ทัศนคติที่สำคัญแก่ชีวิต ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่วางไว้

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการ ศึกษาดังที่ ชำรง บัวศรี (2532) ได้กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

1. ความสำคัญต่อการศึกษารวม เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเจตนารมณ์ หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติ เป็นสิ่งที่น่าเอาความมุ่งหมายและนโยบาย

การศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำขึ้นพื้นฐานในโรงเรียนหรือสถานศึกษา

2. มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน การเรียนการสอนจะบรรลุผลได้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีสิ่งช่วยกำหนดแนวทาง เพื่อให้แต่ละฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ได้สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง ทั้งนี้ครูผู้สอนจึงต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ พร้อมทั้งช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจด้วย

นอกจากนี้ เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า "หลักสูตรเป็นเสมือนแผนภูมิการเดินทาง และตารางที่ยืดหยุ่นได้ในการดำเนินการศึกษาหลักสูตร จะถูกสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการบริหารโรงเรียน และด้านการบริหารทางการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมอยู่ด้วยกัน"

ตามที่นักศึกษากล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรนั้น สรุปได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ในฐานะเป็นเครื่องมือหรือแนวทางของการจัดการศึกษาที่จะนำไปให้การศึกษابรรลุผลตามความคาดหวัง

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรจะ เป็นส่วนที่สามารถทำให้เห็นโครงสร้างของหลักสูตรทั้งระบบ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522) กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 8 ประการ คือ

1. จุดหมาย
2. หลักการ
3. โครงสร้าง
4. จุดประสงค์การเรียนรู้ แต่ละวิชา
5. เนื้อหารายวิชา
6. สื่อการเรียน
7. วิธีสอน
8. การประเมิน

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า หลักสูตรประกอบด้วย

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

ธารง บัวศรี (2532) กล่าวว่าองค์ประกอบหลักสูตรที่สำคัญ และขาดไม่ได้อย่างน้อย

6 อย่าง คือ

1. จุดหมายของหลักสูตร
2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. ยุทธศาสตร์การสอนการเรียน
5. วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

โบซองห์ (Beauchamp, 1975) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรไว้ 4 ประการ

1. เนื้อหาสาระและวิธีการจัด
2. จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ
3. แนวการนำหลักสูตรไปใช้สอน
4. การประเมินผล

ตามที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจำแนกองค์ประกอบหลักสูตรของนักการศึกษา

แต่ละท่าน มีความแตกต่างกันบ้าง แต่ในหลักใหญ่ ๆ สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรคือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

การพัฒนาหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีขอบเขตรวมถึงการสร้างหลักสูตรขึ้นมา และปรับปรุงหลักสูตรที่สร้างขึ้นมาแล้วให้มีความเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา และสังคม

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง กระบวนการทั้งหมด ที่เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย ความหมายของคำว่า การพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียน

ทั้งนี้พอจะสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรใหม่หรือปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาหลักสูตร มีกระบวนการต่าง ๆ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

สังัด อุทรานันท์ (2532) ได้จัดลำดับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
4. การกำหนดมาตรการการวัดและประเมินผล
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การเลือกเนื้อหาวิชา
3. การนำหลักสูตรไปใช้

4. การประเมินหลักสูตร

5. การปรับปรุงหลักสูตร

ทาบ (Taba, 1962) ได้เสนอแนะขั้นตอนของการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. สำรวจสภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สังคมต้องการ

3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ครูจะต้องนำมาสอน

4. จัดลำดับขั้นตอนแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาสาระที่เลือกมาได้

5. คัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ต่าง ๆ

6. จัดระเบียบ จัดลำดับ ขั้นตอน และแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ

ที่จะนำมาเสริมเนื้อหาสาระการเรียนรู้

7. กำหนดเนื้อหาสาระอะไรบ้าง หรือประสบการณ์อย่างใดที่ต้องการประเมินผลว่า
ได้มี มีการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ นอกจากนี้ต้องกำหนดไว้ด้วยว่า จะมีข้อมูล
อะไรบ้าง ที่จะนำมาช่วยในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผล และจะใช้วิธีการประเมินผลอย่างไร

สรุปแล้วหลักใหญ่ ๆ ของการพัฒนาหลักสูตร คือ

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย

2. การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้

3. การนำหลักสูตรไปใช้

4. การประเมินหลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากของกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร เพราะ
เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ที่ตั้งที่ สุจริต เพียรชอบ (2531)
กล่าวสรุปได้ว่า

ขั้นตอนที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในกระบวนการต่าง ๆ ของการพัฒนาหลักสูตรก็คือการนำหลักสูตร
ไปใช้ เพราะ เป็นขั้นตอนที่แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นในทางปฏิบัติ มีความสัมฤทธิ์ผลมากน้อย

เพียงใด มีอะไรบ้างเป็นปัญหา และอุปสรรค และควรได้รับการปรับปรุงในด้านใดบ้าง หลักสูตรนั้น แม้จะจัดทำขึ้นดีเพียงใด มีหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา ตลอดจนประสิทธิภาพการเรียนรู้ ไว้ดีพร้อมทุกประการ แต่ผู้ใช้หลักสูตรดำเนินการไม่ดี มีข้อบกพร่องต่าง ๆ เกิดขึ้น หลักสูตรนั้นก็ จะ ประสบความสำเร็จได้ง่าย

การนำหลักสูตรไปใช้ตามทัศนะของนักการศึกษาที่มีลักษณะดังนี้

চারঙ্গ บัวศรี (2532) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้มีลักษณะดังนี้

1. การเตรียมการและการบริหารหลักสูตร
 - 1.1 การวางแผนนำหลักสูตรใหม่ เข้าแทนที่หลักสูตรเดิม
 - 1.2 การเตรียมการก่อนนำหลักสูตรไปใช้
 - 1.3 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
 - 1.4 การเตรียมบุคลากร
 - 1.5 การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือเครื่องใช้ และ
- อาคารสถานที่
 - 1.6 การเตรียมระบบบริหารของสถานศึกษา
 - 1.7 การเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่าย
 - 1.8 การเตรียมปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู
 - 1.9 การเตรียมชุมชนและสังคม
2. การตรวจสอบความพร้อม
 - 2.1 การประเมินผลหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้
 - 2.2 การประเมินผลความพร้อมของผู้เรียนผู้สอนและชุมชน
 - 2.3 การประเมินผลโครงการที่สนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้
3. การบริหารงานการใช้หลักสูตร
 - 3.1 การสนับสนุนงานการใช้หลักสูตร
 - 3.2 การกำกับดูแลเพื่อควบคุมคุณภาพหลักสูตร

สงัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า การนำหลักสูตรจะมิงงานหลักอยู่ 3 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร
 - 1.1 งานเตรียมบุคลากร
 - 1.2 การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร
 - 1.3 การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร
 - 1.4 การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน
2. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร
 - 2.1 การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น
 - 2.2 การจัดทำแผนการสอน
 - 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร
 - 3.1 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร
 - 3.2 การจัดตั้งศูนย์วิชาการ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

วิจัย วงษ์ใหญ่ (2535) กล่าวว่า การใช้หลักสูตร ได้แก่ การอนุมัติหลักสูตรการวางแผน การใช้หลักสูตร และการดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. การขออนุมัติหลักสูตร
2. การวางแผนการใช้หลักสูตร
 - 2.1 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
 - 2.2 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
 - 2.3 งบประมาณ
 - 2.4 วัสดุหลักสูตร
 - 2.5 บริการสนับสนุน
 - 2.6 อาคารสถานที่
 - 2.7 ระบบบริหาร
 - 2.8 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
 - 2.9 การติดตามการใช้หลักสูตร

3. การบริหารหลักสูตร

- 3.1 การดำเนินการตามแผน
- 3.2 การจัดตาราง
- 3.3 แผนการสอน
- 3.4 กิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.5 คู่มือผู้เรียน
- 3.6 ความพร้อมของผู้เรียน
- 3.7 การนิเทศกำกับดูแล
- 3.8 การประเมินผลการเรียน

โบซองป์ (Beauchamp, 1975) กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า หมายถึงการนำหลักสูตรไปปฏิบัติโดยประกอบกระบวนการที่สำคัญที่สุด คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ให้ครูได้มีพัฒนาการเรียนการสอน

จากแนวคิดของการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้ ก็ต่อเมื่อมีการนำหลักสูตรไปปฏิบัติและนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายและก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงควรมีการดำเนินการในลักษณะดังนี้

1. งานการบริหารและบริการหลักสูตร
 - 1.1 การเตรียมบุคลากร
 - 1.2 การจัดครูเข้าสอน
 - 1.3 การจัดตารางสอน
 - 1.4 การเตรียมสื่อการเรียนการสอน
 - 1.5 การเตรียมสถานที่
 - 1.6 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
2. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร
 - 2.1 การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น
 - 2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

- 2.3 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.4 การจัดการสอนซ่อมเสริม
- 3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร
 - 3.1 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร
 - 3.2 การสร้างขวัญและกำลังใจ

รายละเอียดของงานด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร

1.1 การเตรียมบุคลากร

ครูผู้สอนนับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะทำให้หลักสูตรประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว เพราะเป็นผู้นำเอาหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน ดังนั้นก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ผู้รับผิดชอบจะต้องเตรียมครูให้พร้อมทั้งในด้าน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ทักษะการใช้หลักสูตร และเจตคติอันพึงมีต่อหลักสูตร (চারัง บัวศรี, 2532)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว งานเตรียมบุคลากรเป็นงานที่มีความสำคัญมากก่อนที่จะนำหลักสูตรใดไปใช้ควรจะได้มีการให้ความรู้หรือชี้แจงให้ผู้ที่จะใช้หลักสูตรมีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวการจัดการเรียนการสอนและการจัดและประเมินผลตามหลักสูตร ที่ได้จัดทำขึ้น การเตรียมบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตร อาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น วิธีการประชุมชี้แจง การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การเผยแพร่เอกสารและสื่อมวลชนชนิดต่าง ๆ ในหน่วยงาน ส่วนห้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตร ก็จะพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะมีความเกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมครู โดยการส่งครูเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ และบางครั้งโรงเรียนอาจจะจัดให้มีการประชุมหรือฝึกอบรมภายในกลุ่มโรงเรียน หรือโรงเรียนของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร และสามารถดำเนินการใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง (สงัด อุทรานันท์, 2532)

1.2 การจัดครูเข้าสอน

การจัดครูเข้าสอน เพื่อทำหน้าที่ให้การศึกษา เป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณากันอย่างรอบคอบ เพราะครูจะเป็นผู้ที่จะจัดประสบการณ์เรียนของเด็ก การเตรียมเพื่อเด็กในการดำเนินชีวิตไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของสังคม (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2525) การจัดครูเข้าสอนจึงเป็นงานของหน่วยงานผู้ใช้หลักสูตร ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นงานของหัวหน้าสถานศึกษาในแต่ละแห่ง การ

จัดครูเข้าสอนจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคน ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรแต่ละคนมีโอกาสดำเนินชีวิตภาพของตน ให้เป็นประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตรให้มากที่สุด (สังัด อุทรานันท์, 2532)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) กล่าวว่าการจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 จำเป็นต้องพิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน บรรจุเข้าเป็นครูประจำชั้นโดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความถนัด อารมณ์และนิสัยใจคอของครูแต่ละคนว่า เหมาะสมที่จะเข้าทำการสอนชั้นใดหรือใกล้ชิดกับเด็กวัยใด ดังเช่นการจัดครูเข้าสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ยังจะต้องพิจารณาเรื่องความสมัครใจ เต็มใจ รักเด็ก ใจเย็น มีเมตตา เข้าใจเด็ก ละเอียด ถี่ถ้วน เอาใจใส่ ดูแลอย่างสม่ำเสมอ มีความรับผิดชอบสูง มีคุณธรรม สุภาพอ่อนโยน พุดจาสุภาพ ใช้ถ้อยคำไพเราะ

1.3 การจัดตารางสอน

ตารางสอน คือ "การกำหนดการระหว่างครูและนักเรียน ว่าวันหนึ่งจะเรียนวิชาอะไร เวลาไหน และนานเท่าไร หรือกำหนดวิชา และเวลาที่จะใช้เรียนใช้สอนตามปกติ ประจำวันตลอดสัปดาห์" (วิชัย ราษฎร์ศิริ, 2522)

การจัดตารางสอน จึงต้องเกี่ยวข้องกับการใช้อาคารสถานที่ บุคลากรครู นักเรียนและรายวิชาในหลักสูตร วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) กล่าวว่า "การจัดตารางสอนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหา และอุปสรรคได้เหมือนกันในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน" ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดหมายหรือเพื่อให้เด็กได้รับความรู้ครบตามเนื้อหาและเวลาที่กำหนดของหลักสูตร

จากการศึกษาหลักการจัดตารางสอนของ วิชัย ราษฎร์ศิริ (2522) และ กิตติมา ปรีดีติลล (2532) สรุปได้ดังนี้

1. จะต้องบรรจุวิชาเรียนและ เวลาเรียนให้ครบตามหลักสูตรที่กำหนดไว้
2. กำหนดเวลาเรียนโดยแบ่งเป็นจำนวนคาบของแต่ละวิชา และแต่ละวัน หากวิชาใดมีความสำคัญที่จะจัดจำนวนคาบมากกว่า บางวิชายอมเป็นไปได้
3. กำหนดวิชาที่เรียนลงในแต่ละคาบวิชา โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละวิชา เช่น คณิตศาสตร์ ควรอยู่ตอนเช้า หรือคาบแรกของตอนเช้าหรือตอนบ่าย วิชาการงาน ควรอยู่คาบสุดท้ายของตอนเช้าหรือตอนบ่าย

4. วิชาที่ใช้ความคิดมากไปควรอยู่ซ้อนกันหลายคาบวิชาในวันเดียวกัน
5. วิชาที่มีการปฏิบัติมาก ๆ ควรจัดเป็น 2 คาบต่อกัน
6. ควรจัดจำนวนคาบหรือเวลาเรียนตอนเช้าให้มากกว่าตอนบ่าย เพราะตอนบ่ายอาจมีอากาศร้อนหรือเครื่องปรับอากาศในตอนเช้ามามากแล้ว
7. การจัดวางวิชาในแต่ละคาบ แต่ละวัน ต้องสัมพันธ์กับเวลาของผู้สอนด้วย
8. ควรเฉลี่ยปริมาณชั่วโมงสอนของผู้สอนให้ทัดเทียมกัน
9. ตารางสอนควรทำให้เสร็จ เรียบร้อย ประกาศให้ครูและนักเรียนทราบก่อนวันเปิดเรียน เพื่อให้วันเปิดเรียนเป็นวันที่ทำงานได้ทันที
10. ตารางสอนควรทำ 3 ชุด คือไว้สำหรับประจำห้อง ให้ครูเป็นรายบุคคล และชุดใหญ่รวมตารางสอนทุกห้อง เข้าด้วยกันไว้ประจำห้องครูใหญ่

1.4 การเตรียมสื่อการเรียนการสอน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) กล่าวว่าสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้แก่

1. เอกสารหลักฐาน และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุงคู่มือหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุง คู่มือการสอนแนวการสอน คู่มือประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง คู่มือการจัดบริการแนะแนวระดับประถมศึกษา เอกสารนโยบายการใช้ และพัฒนาสื่อการเรียน การสอน และแนวการใช้สื่อการเรียนการสอน เอกสารดังกล่าวจะเป็นเอกสารที่ใช้เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้
2. หนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ คู่มือครู คู่มือการสอน เอกสารเสริมความรู้สำหรับครู หนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสืออุทิศ หนังสือส่งเสริมการอ่าน แบบฝึกหัด ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นเอกสารที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. สื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ ได้แก่ สไลด์ ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผ่นภาพ แผนภูมิ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ สภาพแวดล้อม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นสื่ออื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งในกระบวนการเรียนการสอนของนักเรียน และครู เพราะจะเป็นการช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องได้แจ่มแจ้งชัดเจนขึ้น

สำหรับสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในกลุ่มทักษะภาษาไทย ได้แก่

1. เอกสารประกอบหลักสูตรภาษาไทย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1.1 เอกสารประกอบหลักสูตรภาษาไทยสำหรับครู ได้แก่ คู่มือครู

และเอกสารต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับครู

1.2 เอกสารประกอบหลักสูตรภาษาไทยสำหรับนักเรียน ได้แก่

หนังสือเรียนภาษาไทย แบบฝึกหัดความพร้อมการเรียนภาษาไทย แบบฝึกหัดภาษาไทย หนังสือเสริมประสบการณ์

2. สื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

เมื่อโรงเรียนมีการจัดหา จัดทำ จัดซื้อ หรือได้รับสื่อการเรียนการสอน

โรงเรียนย่อมจะต้องมีหลักการจัดและบริการสื่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. จัดสื่อแต่ละประเภทให้เป็นระเบียบ

2. ทำสัญลักษณ์ของสื่อแต่ละประเภท

3. วางระเบียบเรื่องการใช้สื่อ

4. ทำคู่มือการใช้สื่อแต่ละประเภท

5. ทำบัตรรายการสื่อทุกชิ้น

6. สื่อประเภทอุปกรณ์ควรให้บริการประจำที่

7. จัดตารางบริการสื่อประเภทอุปกรณ์ เพื่อความสะดวกในการเลือก

เวลาบริการ

8. ตรวจสอบ ดูแล ซ่อมแซมสื่อให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ

1.5 การเตรียมสถานที่

สถานที่ของโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาคารสถานที่ของโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่

1. อาคารเรียนซึ่งรวมถึงห้องเรียน และห้องพิเศษต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด

ห้องพักครู ห้องพยาบาล ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องทัศนศึกษา ฯลฯ

2. อาคารประกอบ หรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ เช่น อาคารเอนกประสงค์ โรงฝึกงาน ห้องส้วม เรือนเพาะชำ รั้ว ถังขยะ ฯลฯ

3. บริเวณโรงเรียน เช่น สนาม ถนน ที่พักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ
(ทัศนีย์ ศุภเมธี, ม.ป.ป.)

สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน จึงควรมีการเตรียมสถานที่เพื่อการใช้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์การใช้สอยมากที่สุด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การเตรียมอาคารสถานที่ หมายถึงอาคารสถานที่ที่เป็นห้องเรียนบรรยาย ห้องปฏิบัติการทดลอง โรงละคร ควรจัดทำให้พร้อม ถ้าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงอาคารสถานที่เหล่านั้น เช่นห้องปฏิบัติการก็ต้องจัดทำล่วงหน้าก่อนนำหลักสูตรไปใช้

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการจัดสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ของโรงเรียน หรือการจัดบรรยากาศนอกห้องเรียน นอกจากนี้แล้วในการจัดสถานที่ ที่จะต้องคำนึงถึงให้มากที่สุด คือการจัดห้องเรียน เพราะการจัดห้องเรียนและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนมีผลต่อประสิทธิภาพการเรียน ของนักเรียนเป็นอย่างมาก

การจัดเตรียมอาคารสถานที่จึงถือว่าเป็นการจัดปัจจัย และสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่จะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของหลักสูตร โดยคำนึงถึงความพร้อม และประโยชน์ของการใช้สอย

1.6 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

การประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะต้องการทำก่อนการนำหลักสูตรใหม่ไปใช้ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนต้องทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายทั้งเด็ก และผู้ใหญ่ มีความแตกต่างกันทั้งฐานะ ระดับอายุ และความรู้ หากโรงเรียนได้ทำการประชาสัมพันธ์อย่างดี มีความเข้าใจ ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครองเป็นสิ่งที่จะละเลยไม่ได้ จะต้องกระทำการเผยแพร่ว่าการใช้หลักสูตรใหม่นั้น ลูกหลานของเขาจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างไร เจตคติค่านิยม และความสามารถในการแก้ปัญหา

ด้วยความสำคัญดังกล่าว จึงจำเป็นต้องทำการประชาสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน
ภายในและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการ

1. การทำความเข้าใจกับผู้ร่วมงาน ตั้งแต่ครูใหญ่ลงไปจนถึงตัวนักเรียน
และนักรบ การโรง ควรจะเข้าใจจุดหมายของการทำงานแต่ละอย่างตรงกันเสียก่อน ซึ่งจะ
ขึ้นอยู่กับประชาสัมพันธ์ของผู้บริหารหรือผู้ควบคุมโครงการนั้น ๆ พิจารณาว่าคนไหนควรจะเข้าใจ
ขั้นตอนของงานเรื่องใดแค่ไหนเพื่อให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง เต็มที่

2. สร้างความเข้าใจกับ บุคคลภายนอก บุคคลภายนอกที่สำคัญอย่างยิ่ง
ก็คือผู้ปกครองนักเรียน เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเรื่องระบบการศึกษา แผนการศึกษา
หลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน หรือการจัดประเมินผลใด ๆ ทั้งสิ้น หากทางโรงเรียน
ไม่ประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจ นอกจากจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือสนับสนุนเรื่องการเรียนการสอนแล้ว
ยังจะถูกต่อต้านในบางกรณีด้วย... (วาสนา ฅ นคร, 2532)

จากการศึกษารูปแบบการประชาสัมพันธ์หลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่,
ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ และ วาสนา ฅ นคร สรุปได้ดังนี้

1. ประกาศแจ้งผ่านนักเรียนถึงผู้ปกครองด้วยวาจา
2. การออกเอกสารสิ่งพิมพ์ เช่น การออกแผ่นปลิว เอกสารชี้แจง
จดหมายข่าว บทความในวารสารและหนังสือพิมพ์
3. การใช้สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์
4. การประชุมสัมมนา เกี่ยวกับหลักสูตรใหม่
5. ชี้แจงสอดแทรกในโอกาสที่ประชาชนมาร่วมชุมนุมในกิจกรรมอย่างใด
อย่างหนึ่งของโรงเรียน เช่น ทำบุญ ทอดกฐิน

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การประชาสัมพันธ์หลักสูตรมีความสำคัญและมี
วิธีการ หรือรูปแบบอยู่หลายรูปแบบ ฉะนั้นการเลือกใช้รูปแบบใด ก็ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่ม
เป้าหมาย งบประมาณ เวลาและโอกาส และที่สำคัญคือวัตถุประสงค์ของประชาสัมพันธ์ที่ต้องการ
ให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง ยอมรับในหลักสูตรมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่

ตามที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการบริหาร และบริการหลักสูตร จะเป็น
การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีการเตรียมการเกี่ยวกับ

หลักสูตร ได้แก่ การเตรียมบุคลากร การจัดครู การเข้าสอน การจัดตารางสอน การเตรียมสื่อ การเรียนการสอน การเตรียมสถานที่ และการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.1 การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

ด้วยสภาพเศรษฐกิจสังคม สภาพแวดล้อม สภาพปัญหา และความต้องการของแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีการปรับหลักสูตรแม่บทที่บังคับใช้ทั่วประเทศ ให้เข้ากับสภาพสังคมของท้องถิ่น จึงให้โอกาสท้องถิ่น หมายถึง โรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนมีค่านิยมที่ดี รู้จักคิดแก้ปัญหา รู้จักพัฒนาชีวิต พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคมของตน ของครอบครัว และท้องถิ่นเป็นสำคัญ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับโรงเรียนนั้น เป็นการปรับขยายหลักสูตรก่อนที่จะได้นำไปใช้สอนจริง ๆ การดำเนินการในขั้นนี้จะช่วยให้หลักสูตรตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้มากที่สุด (สังต์ อุทรานันท์, 2532)

ทัศนีย์ ศุภเมธี (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นเป็นการพัฒนาหลักสูตรแกนกลาง ของกรมวิชาการที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น โดยการปรับแผนการสอน และสื่อการเรียนต่าง ๆ รวมทั้งเนื้อหาวิชา และวิธีการสอนของครู มีวิธีการพัฒนาดังนี้

1. การปรับ หมายถึง การปรับเนื้อหาสาระ หรือประมวลประสบการณ์ในหลักสูตรแกนกลาง ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น เช่น เรื่องปัญหาการดำรงชีวิต สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมาของชุมชน สิ่งเหล่านี้ในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน
2. การขยาย หมายถึง เนื้อหาใดที่ในท้องถิ่นรู้จักกันดีแล้วก็ควรให้เด็กได้เรียนลึกลงไปอีก
3. การเพิ่ม หมายถึง เนื้อหาบางเนื้อหาเป็นเรื่องเฉพาะแต่ละท้องถิ่น ที่ควรเรียนรู้แต่คนในท้องถิ่นอื่นไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ เช่น เกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่น ภาษาถิ่น ประเพณี วันสำคัญทางศาสนา

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ก็คือการปรับขยาย หรือเพิ่มเติมเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน เอกสารความรู้ หนังสือ

ประสบการณ์ แผนการสอนที่เหมาะสมกับสภาพของถิ่นแล้วจัดทำเป็นประมวลการสอน โครงการสอน และแผนการสอน

สำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ

1. บุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ครู ผู้บริหาร นักเรียน
2. บุคลากรภายนอกโรงเรียน ได้แก่ นักวิชาการ ตัวแทนประชาชนในสังคม

และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนที่ครูจัดกระทำขึ้นเพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร นับว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งของกระบวนการ ใช้หลักสูตรตามที่ สุมิตร คุณานุกร (2523) ให้ความเห็นว่า "หลักสูตรก็ยังไม่สัมฤทธิ์ผลถ้าปราศจากการสอนของครู ครูเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอน การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น"

การจัดการเรียนการสอนจึงประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 การเตรียมการสอนเป็นการวางแผนการสอนก่อนเข้าสอน

สงัด อุทรานันท์ (2529) กล่าวว่า "การวางแผนการสอน หรือเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าการเตรียมการสอนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนการสอนเป็นการคิดล่วงหน้าอย่างรอบคอบว่าจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร เมื่อถึงเวลาจริง ๆ ก็ดำเนินการไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้"

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529)

ได้แบ่งการเตรียมการสอนออกเป็น 2 ระยะ

1. การเตรียมการสอนระยะยาว ซึ่งจะต้องเตรียมในเรื่อง

ต่อไปนี้ คือศึกษาหลักสูตร ศึกษาเอกสารอื่น ๆ ที่ประกอบหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู ฯลฯ และศึกษาวิธีการวัดและประเมินผล ตลอดจนการใช้แบบฟอร์มต่าง ๆ ตามหลักสูตร ในการเตรียมการสอนระยะยาวนั้น เป็นการเตรียมก่อนที่จะเปิดภาคเรียนเพื่อศึกษางานทั้งหมดของครูที่จะต้องทำอะไรบ้างในปีการศึกษาข้างหน้า

2. การเตรียมการสอนระยะสั้น ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ คือเตรียม จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และตัวผู้เขียน

2.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม หลักสูตรมีจุดเน้นอยู่ 2 ประการคือ การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และ จัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้

สำหรับการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น มิได้ มุ่งเพียงการอ่าน ออกเขียนได้ แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เน้นความเข้าใจภาษา (การฟังและการอ่าน) และการใช้ภาษา (การพูดและการเขียน) จนสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ การหาเหตุผล และการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง ได้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีข้อควรคำนึงดังนี้

1. ความมุ่งหวังที่จะให้เกิดกับนักเรียน หัวใจสำคัญของการสอน ภาษาไทยที่จะให้เกิดกับตัวนักเรียน ได้แก่

1.1 ใช้ภาษาสื่อความได้

1.1.1 ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา

1.1.2 เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล

1.1.3 มีความคิดและวิจารณ์ในการใช้ภาษา

1.2 เห็นคุณค่าและความงามของภาษา

1.3 รักการอ่าน

ลักษณะดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า นักเรียนจะต้องลงมือปฏิบัติจริง ปฏิบัติด้วยตนเองจึงจะ เกิดทักษะ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องให้นักเรียนฝึกทักษะซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ

2. สอนโดยเน้นกระบวนการ คำว่ากระบวนการเรียนคือขั้นตอน วิธีการและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียน โดยมุ่งหวังที่จะให้ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการต่าง ๆ และใช้วิธีสอนอย่างหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนมีนิสัยในการใช้ ทักษะกระบวนการแสดงออกทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ การปฏิบัติ ค่านิยม และ จริยธรรม ดังนั้นในการสอนที่จะให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการนั้น ครูจะต้องจัดกิจกรรมโดยเน้น

กระบวนการให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรม ทาความรู้ และพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ สำหรับกระบวนการที่ใช้มาก ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย มีดังนี้

- 2.1 กระบวนการเรียนภาษาไทยในการเรียนรู้คำ วลี ประโยค ความหมายของคำ การนำไปใช้ ตลอดจนการเข้าใจและสรุปหลักเกณฑ์ทางภาษาได้
 - 2.2 กระบวนการฝึกทักษะ หรือกระบวนการฝึกปฏิบัติใช้ในการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน
 - 2.3 กระบวนการคิด ใช้ในการฝึกความคิดและวิจารณ์ภายในการใช้ภาษา
 - 2.4 กระบวนการกลุ่ม ใช้ในการฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
 - 2.5 กระบวนการพัฒนา ใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาการเรียนภาษาของตนเอง
3. ทักษะที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย
- ครูควรมีทักษะต่าง ๆ ดังนี้
- 3.1 การนำเข้าสู่บทเรียน
 - 3.2 การกระตุ้นให้คิด
 - 3.3 การนำเสนอและการใช้คำถาม
 - 3.4 การเล่าเรื่อง บรรยาย อธิบาย แสดงความคิดเห็น
 - 3.5 การเล่านิทาน แต่งนิทาน
 - 3.6 การให้คำแนะนำ ควบคุม ดูแลให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ
 - 3.7 การเสริมแรง
 - 3.8 การร้องเพลง
 - 3.9 การสรุปความ
 - 3.10 การสาธิต
 - 3.11 การเล่นเกม
 - 3.12 การแสดงบทบาทสมมติและให้คำแนะนำวิธีแสดง

3.13 การจัดกลุ่มและใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการสอน

3.14 การสร้างและปลูกฝังระเบียบวินัยในการทำงานของ

นักเรียน

3.15 การใช้ท่าทางสื่อความหมาย

3.16 การใช้กระดานดำ

3.17 การสร้างและใช้อุปกรณ์การสอน

3.18 การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

3.19 การประเมินผลงานของนักเรียน เพื่อกระตุ้นให้

นักเรียนอยากเรียนรู้

3.20 การสร้างข้อสอบแบบต่าง ๆ

2.2.3 การใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือที่จะช่วยถ่ายทอดความรู้ให้แก่
นักเรียนได้บรรลุเป้าหมายได้เร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงนับว่าสื่อการเรียนการสอนเป็น
องค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สื่อแต่ละชนิดจะมีลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน
ที่แตกต่างกัน การสอนภาษาไทยเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ครูจะต้องให้ความสนใจ และศึกษาเป็นพิเศษ
หน่วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้เสนอหลักการ
การเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอน

หลักการในการเลือกสื่อการเรียนการสอน

1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา
2. เหมาะสมกับวัยและความต้องการของนักเรียน
3. มีลักษณะเร้าความสนใจ
4. ช่วยเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย
5. ช่วยประหยัดเวลาทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้เร็วขึ้น
6. ควรเป็นสิ่งที่จัดหา หรือจัดทำได้ง่าย ครูสามารถทำได้

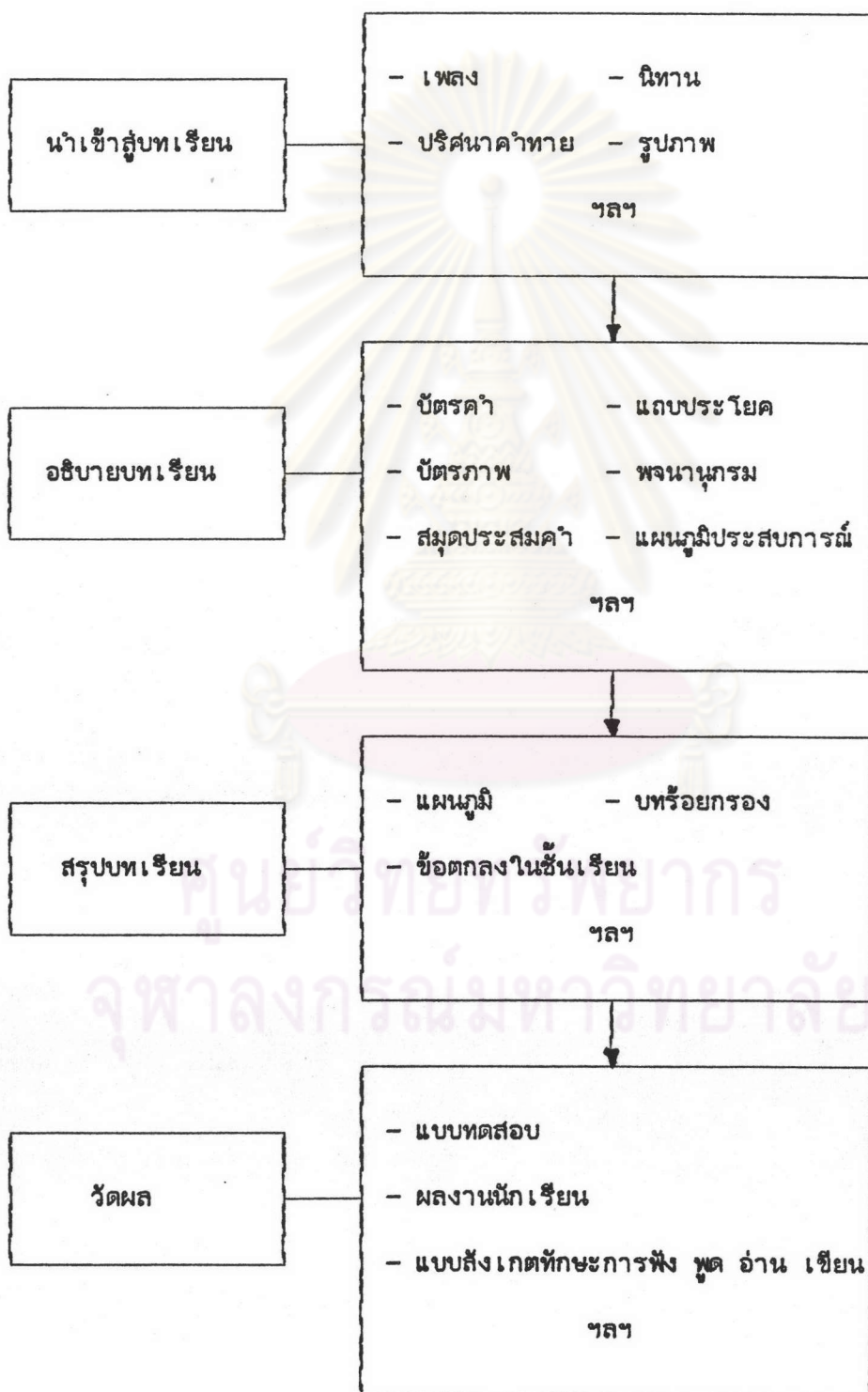
หรืออาจให้นักเรียนช่วยทำ

7. สามารถใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่า

การใช้สื่อการเรียนการสอน

ครูสามารถนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการเรียนได้

ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การนำเข้าสู่บทเรียน อธิบายบทเรียน สรุปบทเรียน และการวัดผลดังแผนภูมิ
ต่อไปนี้

2.2.4 การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน ซึ่งผู้สอนจะต้องวัดผล และประเมินผลการสอนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นผู้สอนจึงควร จะเข้าใจลักษณะของการวัดผล และการประเมินผล เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุ จุดมุ่งหมายของการศึกษา (รุ่งทิวา จักรกร, 2527)

ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนนั้นมีลักษณะ และวิธีการ 4 แบบ คือ

1. การประเมินผลเพื่อจัดตำแหน่ง (Placement Evaluation)
2. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation)
3. การประเมินผลเพื่อตรวจหา ข้อบกพร่องของการเรียน (Diagnosic Evaluation)
4. การประเมินผลเพื่อสรุปผลการเรียน (Summative Evaluation)

จุดมุ่งหมายและเทคนิคเครื่องมือของการวัดผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการวัดผลเป็นการตรวจสอบการสอนของครูอาจารย์ และการเรียน ของนักเรียน ในด้านการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain)
2. ด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain)
3. ด้านเจตคติ (Affective Domain)

ส่วนเทคนิคในการวัดผลนั้น จะมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาสาระที่เรียน ทักษะกระบวนการและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมตามที่คาดหวัง ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลของการวัดผลและการประเมินมีความเที่ยงตรงและ เชื่อมั่นได้มากที่สุด ครูผู้สอนจะต้องรู้จัก และเข้าใจเทคนิคการวัดผลและประเมินผล

ในการวัดผลแต่ละครั้งควรจะใช้วิธีใดหรือหลาย ๆ วิธีประกอบกัน
 จำนง พรายแย้มแข (2531) และ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (ม.ป.ป.) ได้เสนอเทคนิคการวัดผล
 ไว้ดังนี้

1. เทคนิคในการสังเกต
2. เทคนิคในการตรวจผลงาน
3. เทคนิคในการสัมภาษณ์
4. เทคนิคในการทดสอบข้อเขียน

เครื่องมือของการวัดผลมีหลายชนิดได้แก่

1. แบบตรวจสอบรายการ
2. แบบจัดอันดับคุณภาพงาน
3. แบบทดสอบ

สำหรับรูปแบบการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรระดับประถมศึกษา
 ศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการเรียน และตัดสินผลการเรียนของนักเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
 ของหลักสูตรหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) จึงได้
 กำหนดให้มีการประเมินผล สรุปได้ดังนี้

1. ประเมินผลก่อนเรียน
2. ประเมินผลระหว่างเรียน
3. ประเมินผลปลายภาคเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สิ่งที่จะช่วยให้ผู้สอนได้มีการพัฒนาการสอน
 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็คือการวัดและประเมินผล เพราะการวัดและประเมินผลจะทำให้ผู้สอนได้
 ทราบถึงข้อดีและข้อจำกัดของการสอน และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และพิจารณาปรับปรุงการเรียน
 การสอนในครั้งต่อไปให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2.3 การจัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร

มีผู้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ดังนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ (2531) กล่าวว่า "กิจกรรม
 เสริมหลักสูตรประเภทต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ

ดำเนินการด้วยตนเองอันเกิดจากความสมัครใจ ความสนใจ ความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคล"

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) กล่าวว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ตามหลักสูตร"

ทัศนีย์ ศุภเมธี (ม.บ.บ.) กล่าวว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตรหมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียน โดยไม่คิดคะแนนทางด้านวิชาการ ซึ่งนักเรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสมัครใจ มีครูเป็นที่ปรึกษา"

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยใช้เวลานอกเวลาเรียน นักเรียนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ

หลักในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) ได้เสนอหลักในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้สรุปได้ดังนี้

1. โปรแกรมของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรจะต้องมีครูที่รับผิดชอบ
2. ครูที่เป็นผู้รับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ นั้น จะต้องกำหนดนโยบายร่วมกันในการจัดกิจกรรม
3. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นนี้ควรมีความมุ่งหมายเฉพาะ เพื่อมุ่งส่งเสริมนักเรียนให้ได้รับความรู้และนำไปใช้ในสังคม
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรมีกำหนดเวลาแน่นอนโดยจัดโปรแกรมต่าง ๆ ไว้ในปฏิทินโรงเรียน โดยระบุเวลาและผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน
5. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นควรเป็นไปในลักษณะประหยัด นักเรียนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ และต้องคำนึงถึงความสมดุลย์กับกิจกรรมในหลักสูตรด้วย
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรจัดให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนและชุมชน
7. ควรมีการประเมินผล หลังจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร จะเป็นกิจกรรม

ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ครูจะต้องศึกษาลักษณะหลักการและประเภทของกิจกรรมให้เข้าใจ เพื่อที่จะทำให้การดำเนินการดังกล่าวบรรลุผลตามเป้าหมาย

2.4 การจัดการสอนซ่อมเสริม

ประคอง สุทธิสาร (2526) ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้ว่า การสอนซ่อมเสริม คือ การสอนเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ที่ต้องการความช่วยเหลือ เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่อง ขจัดการเรียนที่ไม่ถูกวิธี ไม่ได้ผล และเสริมความรู้ และทักษะที่ปรารถนาจะให้เด็กพัฒนาการไปในทางที่ดี ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน แต่ละปัญหา ให้เด็กเหล่านั้นได้ประสบความสำเร็จในการเรียนตามความสามารถที่แท้จริงของเขา และยังกล่าวอีกว่าการสอนซ่อมเสริม เรียกรูปแบบหนึ่งก็คือการสอนเพื่อบรรเทา (Remedial Teaching) การสอนซ่อมเสริมจึงเป็นการสอนรายบุคคลหรือกลุ่มเล็ก ๆ หรือกลุ่มใหญ่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาและความต้องการในการช่วยเหลือ และยังสอนได้ทั้งในเวลาเรียนปกติหรือนอกเวลาเรียนก็ได้

การสอนซ่อมเสริม ก็คือการสอนซ่อมนักเรียนที่มีข้อบกพร่องต้องการความช่วยเหลือ เพื่อให้การเรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และการสอนเสริม ก็คือการช่วยให้นักเรียนที่เรียนดี มีความเฉลียวฉลาดอยู่แล้ว ได้มีโอกาสเสริมความรู้ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ลักษณะของการสอนซ่อมเสริม

กิติมา ปรีดีติก (2532) กล่าวว่า ลักษณะของการสอนซ่อมเสริมแบ่งได้

เป็น 4 ประเภท คือ

1. สอนซ่อมเสริมก่อนการเรียนการสอน
2. สอนซ่อมเสริมในขณะทำการสอน
3. สอนซ่อมเสริมรายวิชาเพื่อสอบแก้ตัว
4. สอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่มีความฉลาด เรียนรู้

ได้เร็วกว่าคนอื่น

วิธีการจัดการสอนซ่อมเสริม สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

แห่งชาติ (2530) ได้ระบุไว้หลายวิธีดังนี้.-

1. การสอบแบบตัวต่อตัว การสอนแบบตัวต่อตัวระหว่างครูกับนักเรียน

เป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะครูสามารถเลือกใช้ถ้อยคำหรือวิธีการได้เหมาะสมกับนักเรียน สามารถชักจูง

ความสนใจของนักเรียนได้อย่างใกล้ชิดและสามารถสอนได้ตรงตามที่นักเรียนประสบปัญหา ครูที่จะเป็นผู้ทำการสอนซ่อมเสริมอาจจะ เป็นครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชา หรือถ้าหากมอบหมายให้ครูคนอื่น ๆ ได้จะเป็นการดียิ่ง เพราะครูจะให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักเรียนในแนวใหม่ได้ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนยิ่งขึ้น

2. การสอนเป็นกลุ่มย่อย การสอนเป็นกลุ่มย่อยควรจัดนักเรียนที่มีปัญหาเหมือน ๆ กันอย่างในกลุ่มเดียวกัน กลุ่มหนึ่งประมาณ 2-3 คน ครูอาจจะใช้วิธีการสอน และให้งานสนับสนุนเรียนกันไปทีละกลุ่ม ข้อดีของวิธีนี้คือนักเรียนในแต่ละกลุ่มจะช่วยเหลือกันแก้ปัญหา ความเข้าใจในบทเรียนซึ่งกันและกัน ร่วมมือซึ่งกันและกันไม่ทำให้ใครรู้สึกว่ามีบมเด่นหรือบมด้อย ครูสอนซ่อมเสริมวิธีนี้อาจจะเป็นครูประจำชั้น หรือเปลี่ยนให้ครูคนอื่นสอนแทน หรือหมุนเวียนก็ได้

3. นักเรียนสอนกันเอง ครูอาจจะคัดเลือกนักเรียนเก่งช่วยสอน นักเรียนที่ยังไม่บรรลุจุดประสงค์ โดยให้ช่วยสอนตัวต่อตัวหรือสอนเป็นกลุ่มย่อย ข้อดีของวิธีนี้คือ นักเรียนใช้ภาษาแบบเดียวกัน ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้ก็ดี การใช้ถ้อยคำอธิบายที่ดีย่อมจะทำให้เข้าใจง่ายกว่าภาษาที่ครูใช้และทำให้นักเรียนผู้ช่วยสอนสนใจในการเรียนเพิ่มขึ้น เพราะต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น การคัดเลือกนักเรียนผู้ช่วยสอนอาจจะ เลือกนักเรียนเก่งในชั้นเดียวกัน หรือนักเรียนที่เรียนในชั้นสูงกว่าก็ย่อมทำได้

4. บทเรียนสำเร็จรูป ในกรณีที่มีผู้สอนพบว่านักเรียนมีปัญหาการเรียนในบางเรื่อง ก็อาจจะใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบง่ายไม่ซับซ้อน เป็นสื่อในการเรียน โดยนักเรียนแต่ละคนจะต้องอ่านทำแบบฝึกหัดและตรวจคำตอบของตนเองโดยแบบฝึกหัดสำเร็จรูปนั้น

5. สมุดแบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง สมุดแบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเองมีลักษณะคล้ายบทเรียนสำเร็จรูป เพราะ เริ่มต้นด้วยการให้บทเรียนแล้วให้แบบฝึกหัดต่อจากนั้นจึงเฉลยคำตอบ

6. ให้กิจกรรมเพิ่มเติมหลังจากการวินิจฉัยปัญหาแล้วพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจบทเรียนแต่สมควรได้รับการฝึกทักษะเพิ่มขึ้นครูอาจใช้วิธีการมอบหมายงานให้ทำ เช่น ทำแบบฝึกหัดที่มีระดับความยากง่ายใกล้เคียงเพิ่มขึ้น โดยจะทำที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม

7. การเฉลยคำตอบของแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบ วิธีการนี้ออกจากครูจะเฉลยคำตอบว่าผิดหรือถูกแล้ว ครูจะถามเหตุผลของนักเรียนที่เลือกคำตอบนั้น และครูอธิบายเหตุผลที่ถูกต้อง เพื่อให้ให้นักเรียนทราบว่านักเรียนคิดนั้นถูกหรือผิด ถ้าผิดที่ควรถูกควรคิดอย่างไร ควรส่งเสริมให้นักเรียนคิดด้วยตนเองจนได้คำตอบ

จากที่กล่าวมาจึงพอสรุปได้ว่า การสอนซ่อมเสริมเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอนวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ในการเรียนโดยครูทุกคนในโรงเรียนมีหน้าที่ และความรับผิดชอบที่จะต้องทำการสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็ก ซึ่งครูต้องยึดหลักการและ เลือกใช้วิธีการ สอนซ่อมเสริมให้เหมาะสมกับนักเรียน

3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

3.1 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ในระหว่างการใช้หลักสูตรนั้น หน่วยงาน ส่วนกลางในฐานะผู้พัฒนาหลักสูตรควรจะได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เป็นการเพิ่มเติม และติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนว่าได้ดำเนินการด้วยความถูกต้องมี ปัญหาใดเกิดขึ้นหรือไม่ หากมีปัญหาก็กจะได้หาทางแก้ไขให้ลุล่วงลงไป สำหรับหน่วยงานในระดับ ท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรก็อาจจะมีการดำเนินการให้คำแนะนำและช่วยเหลือแก่ ครูผู้ใช้หลักสูตร เพื่อให้ครูได้ดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (ม.บ.ป.) กล่าวว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา โดยความร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียนประถมศึกษาหาหรือ เพื่อทำการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนปรับปรุง คุณภาพของบุคลากรในโรงเรียนให้ดีขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนอาจเชิญวิทยากรและศึกษานิเทศก์มาร่วมงาน ด้วย คือการนิเทศภายในโรงเรียน

กิจกรรมในการนิเทศการศึกษานั้น สังด์ อุทรานันท์ (2530) ได้กล่าวว่ หมายถึง การกระทำ หรือการปฏิบัติของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาเพื่อก่อให้เกิด ความรู้ความสามารถแก่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งรับการนิเทศที่จัดขึ้นในขณะนั้น

แฮริส (Harris, 1985 อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, ม.บ.ป.)

กล่าวว่ากิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศการศึกษานั้น ประกอบด้วยกิจกรรมสรุปได้ดังนี้คือ

1. การบรรยาย (Lecturing)
2. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (Visualized Lecturing)
3. การประชุมกลุ่ม (Panel)

4. การดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ (Viewing Film or Television)
5. การฟังเทปวิทยุ หรือเครื่องบันทึกเสียง (Listening to Tape, Radio of Equipment)
6. การจัดนิทรรศการอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ (Exhibiting Materials and Equipment)
7. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน (Observing Classroom)
8. การสาธิต (Demonstrating)
9. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviewing)
10. การสัมภาษณ์เฉพาะบางจุด (Focused Interviewing)
11. การสัมภาษณ์ทางอ้อม (Nondirective Interviewing)
12. การอภิปราย (Discussing)
13. การอ่าน (Reading)
14. การวิเคราะห์และการคาดคะเน (Analyzing and Calculating)
15. การระดมสมอง (Brainstroming)
16. การบันทึกวีดิโอและการถ่ายภาพ (Videotaping and Photographing)
17. การใช้เครื่องมือทดสอบ (Instrumenting and Testing)
18. การประชุมกลุ่ม 6-6 (Bazz-Sessions)
19. การพาไปทัศนศึกษา (Field trip)
20. การเยี่ยมเยียน (Intervisiting)
21. การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing)
22. การเขียน (Writing)
23. การฝึกปฏิบัติจริง (Guided-Practice)

สำหรับบุคลากรในการนิเทศ สังกัด อุทยานันท์ (2530) กล่าวไว้ว่า บุคคล
 ผู้ทำหน้าที่ในการนิเทศการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และคณะครู
 ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา บุคคลทั้ง 3 กลุ่มนี้ถึงแม้จะมีหน้าที่ในการนิเทศการศึกษา แต่เนื่องจากการ

ตำราตำแหน่งแตกต่างกัน ก็จะทำให้มีบทบาทและภารกิจ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาแตกต่างกันด้วย จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่ากรณีศึกษาดังกล่าว การใช้หลักสูตรเป็น งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรโดยการร่วมมือกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การสร้างขวัญและกำลังใจ

ซาฮี มณีศรี (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การสร้างขวัญกำลังใจ เป็นสิ่งที่ผู้นำทุกระดับควรตระหนัก เพราะขวัญความพอใจในการทำงานเป็นหัวใจของการทำงาน อย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างขวัญของคณะครูในโรงเรียน ได้แก่

1. ช่วยเหลือครูในโรงเรียนมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับวิชาการ งานการบริหาร และการดำเนินการสอนอย่างเพียงพอ

2. จัดสภาพการทำงานให้ดี และสะดวกสบายเป็นสุข

3. ช่วยเหลือครูมีความอบอุ่น สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข
ไม่น้อยหน้าต่ำต้อย

4. เป็นที่ปรึกษาที่ดีของครูทุกโอกาส

5. สร้างลักษณะความเป็นผู้นำให้กับครู เปิดโอกาสให้ครูได้ทำงานที่ใช้
ความคิดริเริ่มของตัวเองให้มาก

6. พยายามให้ครูรู้สึกที่ตัวเองมีความสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ
เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและ เพื่อนร่วมงานโดยทั่วไป

7. ครูใหญ่ควรเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดเห็น และ
ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของครู

8. ช่วยเหลือครูมีความสำเร็จในการทำงาน มีความเจริญงอกงาม

9. ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางนโยบาย

10. ให้ครูมีความรู้สึกนับถือตนเอง ไม่รู้สึกได้รับการทู่เกียรติ หรือ

เหยียดหยาม

11. การดำเนินงานต่าง ๆ ในโรงเรียนควรเป็นประชาธิปไตย

12. ครูใหญ่ควรมีความยุติธรรมต่อทุกคน (สุจริต เพียรชอบ, 2514)

ดังนั้นการใช้หลักสูตรจะบรรลุผลตามความมุ่งหมายหรือไม่นั้น การสร้างขวัญและกำลังใจของผู้บริหารที่มีต่อครูในโรงเรียนก็จะเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เป็นหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษานำไปใช้ในโรงเรียน โดยมุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหาโครงสร้างของหลักสูตร มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ สามารถคิดและแก้ปัญหา เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

ดังนั้นจึงได้กำหนดหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวการดำเนินการ และการวัดผล การประเมินผล และการติดตามผล

หลักการ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชีวิต โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่น

มีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้

จุดหมาย

การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาท และหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐาน

ในการดำรงชีวิต ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็น และ
ครองชีวิตอย่างสงบสุข

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้ และคิดคำนวณได้
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม
3. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว
4. สามารถวิเคราะห์สาเหตุและ เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง และ

ครอบครัวได้อย่างมีเหตุผล ด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

5. มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัวไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่
ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6. มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้เสมอ

7. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถ
ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

8. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและ
ชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้าน และชุมชน ตลอดจน
อนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ในชุมชนรอบ ๆ บ้าน

โครงสร้าง

มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มี 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย และคณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ไขปัญหาของชีวิตและ
สังคม โดยเห็นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมนิสัย ค่านิยม
เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี

กลุ่มที่ 4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน และ
ความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

กลุ่มที่ 5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน

สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ในชั้น ป.5-6 โรงเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะ ในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 หรือเลือกจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเลือกจัดหลาย ๆ กิจกรรมก็ได้

เวลาเรียน

ตลอดหลักสูตรประถมศึกษา ใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่ระดับการศึกษาควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมง หรือ 75 คาบ ซึ่งกำหนดให้คาบละ 20 นาที ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่ต่ำกว่า 200 วัน และไม่ต่ำกว่า 1,000 ชั่วโมง และสำหรับชั้น ป.5 - 6 นั้น ให้เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษอีกไม่ต่ำกว่า 200 ชั่วโมง

อัตราเวลาเรียนของมวลประสบการณ์ ทั้ง 5 กลุ่ม ในแต่ละระดับชั้นกำหนดไว้โดยประมาณ

มวลประสบการณ์	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ					
	ป.1-2		ป.3-4		ป.5-6	
	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี
1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้	50	1,500	35	1,050	25	750
2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	15	450	20	600	25	750
3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	25	750	25	750	20	600

มวลประสบการณ์	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ					
	ป.1-2		ป.3-4		ป.5-6	
	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี
4. กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ	10	300	20	600	30	900
รวม	100	3,000	100	3,000	100	3,000
5. กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	-	-	-	-	-	600

หมายเหตุ เวลาเรียนคาบละ 20 นาที คิดเป็นชั่วโมงละ 3 คาบ

แนวดำเนินการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ประสบความสำเร็จตามจุดหมายข้างต้น จึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ และสภาพท้องถิ่นโดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม
2. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้สอดคล้องกับความสนใจ และสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน และให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ
3. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงหรือบูรณาการทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์ และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด

4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์ และกระบวนการกลุ่ม
5. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุดและ เน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
6. จัดให้มีการศึกษา ติดตามและแก้ไขข้อบกพร่อง ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
7. ให้สอดแทรกการอบรมด้านจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
8. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่กันไปด้วย
9. จัดสภาพแวดล้อม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน การวัดผล การประเมินผล และการติดตามผล

การวัดผลและการประเมินผล ตลอดจนการติดตามผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดให้ผู้เรียนได้เรียน หรือเลื่อนชั้นระหว่างปีหรือปลายปี ตามความสามารถของผู้เรียน ให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ทดสอบเป็นระยะ และหรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียน ตามลักษณะการจัดประสบการณ์และ เนื้อหาวิชา ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน

อนึ่ง สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ จะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน แต่เป็นการวัดผลและประเมินผล เพื่อดูความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรม (กรมวิชาการ, 2532)

หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

เป้าหมายหลักสูตร

หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทยฉบับปรับปรุง ระบุเป้าหมายสำคัญที่จะให้เกิดกับนักเรียน

4 ด้าน คือ

1. ความรู้ ได้แก่ หลักเกณฑ์ทางภาษา

2. ทักษะ ได้แก่ การใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน มีกระบวนการคิดอย่างมีระบบและมีความคิดสร้างสรรค์
3. ค่านิยม ได้แก่ การตระหนักในความสำคัญของภาษา การมองเห็นความงาม ความซาบซึ้งในภาษา มีนิสัยรักการอ่าน เห็นความสำคัญในการแสวงหาความรู้ และมีการทำงานอย่างเป็นระเบียบ
4. การจัดการ ได้แก่ การนำความรู้ที่ได้เรียนจากภาษาไทยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการวางแผน การปรับปรุงงาน การแสวงหาความรู้ การใช้ภาษาในการประกอบอาชีพ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

คุณลักษณะของนักเรียนที่ฟังประสงค์

1. ใช้ภาษาสื่อความได้

นักเรียนต้องมีทักษะทางภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สามารถไปใช้ในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีพฤติกรรมดังนี้

 - 1.1 ใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา สามารถพูด อ่านเขียน สื่อความ ได้ชัดเจน คล่องแคล่ว ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา และอักขรวิธี
 - 1.2 ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล เน้นการใช้ภาษาโดยคำนึง ถึงกาล (เวลาหรือโอกาส) และสถานที่ เช่น รูปแบบการใช้ภาษาอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็น ทางการ เป็นต้น นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงบุคคลที่จะพูดด้วย ซึ่งต้องพิจารณาใช้สรรพนาม และถ้อยคำ ให้ถูกต้อง เหมาะสม เช่น พูดกับเพื่อนใช้ถ้อยคำที่แสดงความเป็นกันเอง พูดกับผู้อาวุโสใช้คำพูดที่ ยกย่องและสุภาพพูดกับพระบรมวงศานุวงศ์ใช้คำราชาศัพท์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงมารยาท และบุคลิกภาพที่ดีในการใช้ภาษา ซึ่งจะช่วยให้การสื่อความมีประสิทธิภาพ
 - 1.3 มีความคิด และวิจารณ์ญาณ ในการใช้ภาษา สามารถใช้ความคิดในลำดับ เหตุการณ์คิดวิเคราะห์หาหลักการ วิพากษ์วิจารณ์ และสรุปความเพื่อให้การใช้ภาษาสื่อความได้ตรงกัน
2. เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทย

มุ่งให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนภาษาไทยและ ช่วยอนุรักษ์ไว้ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งจะต้องมีพฤติกรรมดังนี้

2.1 ตระหนักในความสำคัญของภาษาไทยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนภาษาไทยโดยเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ นักเรียนจะต้องมีความเข้าใจว่าผู้ที่สามารถเรียนภาษาไทยและใช้ภาษาไทยได้ดี มักจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต

2.2 เห็นความงามของภาษาไทย โดยให้นักเรียนได้สัมผัสกับบทหรือกวีและร้อยกรอง ที่มีคุณค่ามีความไพเราะ อ่านแล้วเกิดภาพพจน์ มีความอึ้งใจ สุขใจ เพื่อเป็นพื้นฐานให้นักเรียนเกิดความชื่นชอบ และชื่นชมต่อการเรียนภาษาไทย รักภาษาไทย หวงแหน และอนุรักษ์ภาษาไทย ให้คงอยู่ตลอดไป

2.3 มีความภูมิใจในการใช้ภาษาไทยโดยเน้นให้นักเรียนชื่นชมและยกย่องผู้ที่ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง และพยายามพัฒนาตนเองให้ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง นอกจากนี้ควรสร้างความรู้สึกภูมิใจในการใช้ภาษาได้สมกับเป็นคนไทย

3. นิสัยรักการอ่าน

ส่งเสริมให้นักเรียน อ่านคล่อง เขียนคล่อง มีนิสัยที่ดีในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายประเภท และอ่านได้เป็นจำนวนมาก เพื่อให้มีนิสัยรักการอ่านซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างนิสัยในการแสวงหาความรู้ นักเรียนที่มีนิสัยรักการอ่านจะมีความรู้ และความคิดกว้างไกล ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองในการดำรงชีวิตประจำวัน (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

จุดประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทยฉบับปรับปรุง มุ่งให้นักเรียนมีพัฒนาการทางภาษา ทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
2. สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารทั้งการรับรู้ และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผล

3. สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้

4. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน และใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชนและแหล่งความรู้อื่น ๆ

5. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทย ในการคิดตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีเหตุผล

6. มีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทย และวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการสร้างเสริมความมั่งคั่งในชีวิต (กรมวิชาการ, 2532)

จุดประสงค์ที่ต้องการให้เป็นคุณลักษณะประจำตัวของนักเรียนตามระดับหลักสูตรประถมศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ความพร้อม การเตรียมความพร้อมก่อนเรียนเป็นการเตรียมตัวนักเรียนให้มีความพร้อม

1.1 การฟัง โดยเน้นปฏิบัติตามคำสั่ง

1.2 การพูด แสดงความต้องการของตนเองได้

1.3 การอ่านและการเขียนให้สามารถสังเกต จัดหมวดหมู่สิ่งของต่าง ๆ มีทักษะ

ในการใช้ตา กล้ามเนื้อมือและกล้ามเนื้ออื่น ๆ ให้สัมพันธ์กัน

1.4 ด้านอารมณ์สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

2. การฟัง ได้แก่ มีมารยาทในการฟัง นำทักษะการฟังไปใช้ในการเพิ่มพูนความรู้

ความคิด และประสบการณ์ทางภาษา หาคความเพลิดเพลินจากการฟังได้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 เน้นให้นักเรียนฟัง เพื่อความเข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 เน้นให้นักเรียนมีความคล่องแคล่วรวดเร็ว และเข้าใจเรื่องที่ฟัง และวิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 เน้นให้นักเรียนวิเคราะห์หาหลักการ เจตนารมณ์ และนัยของข้อความและเรื่อง และมีความชื่นชมต่อภาษาไทย

3. การพูด ได้แก่ พูดได้ชัดเจน ถูกต้องและสื่อความได้ มีมารยาทที่ดีในการพูด เพื่อความบันเทิงได้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 เน้นให้นักเรียนพูด ได้ชัดเจน ถูกต้องและสื่อ
ความหมายได้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 เน้นให้นักเรียนพูดได้คล่องแคล่ว มีความสามารถ
ในการคิดลำดับเหตุการณ์ วิพากษ์วิจารณ์และสรุปความ มีบุคลิกภาพที่ดีในการพูด และมีความชื่นชม
ต่อภาษาไทย

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 เน้นการพูดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้คำพูดได้ถูกต้อง
เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคลกล้าพูดสามารถใช้คำพูดเพื่อติดต่อธุรการงานได้

4. การอ่าน ได้แก่ การมีทักษะในการอ่านออกเสียง และอ่านในใจ อ่านถูกต้องชัดเจน
มีความเข้าใจในการอ่าน รู้หลักเกณฑ์ มีนิสัยที่ดีในการอ่านและรักการอ่าน

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 เน้นให้นักเรียนอ่านถูกต้องชัดเจน

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 เน้นให้นักเรียนอ่านได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว
สรุปเรื่องที่อ่านได้ คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ใจความสำคัญได้ ใช้พจนานุกรมได้ถูกต้อง รู้จักใช้ และ
เก็บรักษาหนังสือ เลือกลงหนังสืออ่านได้ และใช้ห้องสมุดเป็น

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 เน้นให้นักเรียนอ่านโดย ถ่ายทอด อารมณ์ และ
ความรู้สึกได้

5. การเขียน ได้แก่การมีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้องสวยงาม สื่อความหมายได้
ลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียนได้ มีนิสัยที่ดีในการเขียนรักการเขียน และนำการเขียนไปใช้
ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 เน้นให้นักเรียนเขียนได้ถูกต้องสวยงาม สื่อความได้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 เน้นให้นักเรียนเขียนได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว เขียน
แสดงความนึกคิดอย่างเสรีได้

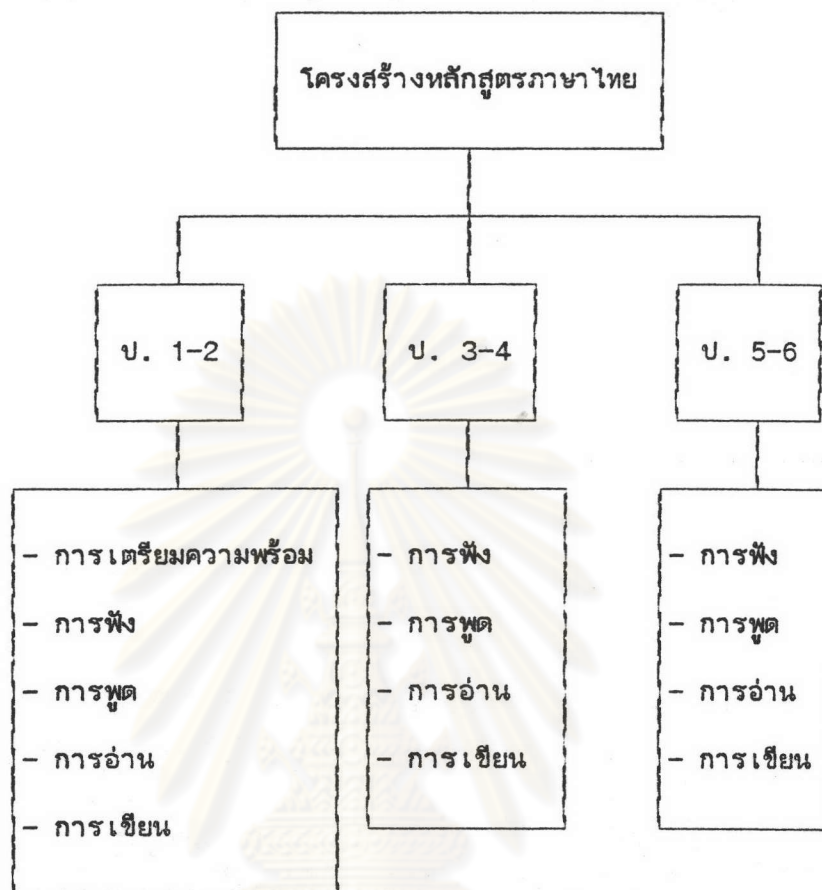
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 เน้นให้นักเรียนเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้

(หน่วยศึกษานิเทศก์, 2535)

โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ฉบับปรับปรุง ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง คือ

ประกอบด้วยทักษะ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ดังแผนผัง

อัตราเวลาเรียน

อัตราเวลาเรียนไม่มีการปรับปรุงใช้เวลาเท่าเดิม ได้แก่

ระดับชั้น	ชั่วโมง/ปี	คาบ/ปี	คาบ/สัปดาห์
1-2	350	1050	26-27
3-4	200	600	14-15
5-6	100	300	7-8

(หน่วยศึกษานิเทศก์, 2535)

เนื้อหา/กิจกรรมของหลักสูตร

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) กลุ่มทักษะภาษาไทย มีสาระคงเดิม แต่ปรับวิธีการเขียนใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะสำคัญของการปรับปรุงหลักสูตร ที่ว่าใช้หลักสูตรเป็นตัวนำ พัฒนาระบบการเรียนการสอน ดังนั้นการเขียนจึงเพิ่มกิจกรรม และ กระบวนการลงไปในหลักสูตร พร้อมทั้งได้สรุปไว้ในส่วนท้ายว่า มุ่งหวังที่จะให้เกิดกับนักเรียน หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทยได้กำหนดเนื้อหา/กิจกรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ไว้ดังนี้

การเตรียมพร้อม

คำอธิบาย

ฝึกฟังคำสั่ง คำสนทนาของครูและเพื่อน

ฝึกพูดแนะนำตนเอง แนะนำผู้อื่น บอกที่อยู่ของตนเอง บอกชื่อวันสัปดาห์ และสิ่งของที่จำเป็น ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน สนทนาเรื่องราวต่าง ๆ ตอบคำถามง่าย ๆ กล่าวคำ สวัสดี ขอขอบคุณ ขอโทษ และขออนุญาต

ฝึกพูดเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่ในสภาพ สิ่งเกิด จำแนก และจัดหมวดหมู่ รูปภาพ สิ่งของ

ฝึกลากเส้นตามแบบ หรือรูปร่างง่าย ๆ ตามแบบ

ฝึกระบายสีลงในภาพ

ฝึกปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการทำงาน เล่น และอยู่ร่วมกันในห้องเรียน

เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ พูดแสดงความต้องการ สามารถสังเกตและจัดหมวดหมู่ สิ่งของต่าง ๆ มีทักษะในการใช้ตา กล้ามเนื้อมือ และกล้ามเนื้ออื่น ๆ ให้สัมพันธ์กัน สามารถ แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

การฟัง

คำอธิบาย

ฝึกให้ฟัง และอธิบาย แสดง และปฏิบัติ ตามความหมายของคำ วลี ประโยค นิทาน เกม ประกาศ คำสั่ง เรื่องจากบทเรียน ข่าว เหตุการณ์ประจำวัน เพลง คำคล้องจอง บทร้อยกรอง สิ่งบันเทิงจากสื่อมวลชน ซึ่งเป็นเรื่องสั้น ๆ และง่าย ๆ รวมทั้งฝึกปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการฟัง โดยเน้นการฟังอย่างตั้งใจ

เพื่อให้เข้าใจในเรื่องที่ฟัง สามารถจับใจความสำคัญและตอบคำถามได้ปฏิบัติตามได้ มีนิสัยที่ดี และมีมารยาทในการฟัง สามารถใช้ทักษะในการฟังในการเพิ่มพูนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ทางภาษา หาความรู้ และบันเทิงจากการฟังได้

การพูด

คำอธิบาย

ฝึกออกเสียงคำ วลี ประโยคให้สัมพันธ์กับความหมายและเรื่องที่ฟัง
ฝึกเล่าเรื่อง นิทาน ข่าว และเหตุการณ์ต่าง ๆ ท่องบทร้อยกรอง รายงาน สนทนา และอภิปรายตามหัวข้อหรือเรื่องที่กำหนดไว้ในช่วงเวลาสั้น ๆ
ฝึกร้องเพลง แสดงบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบ แสดงละคร เล่นปริศนาคำทาย เล่นเกม และเล่นการละเล่นของเด็กที่มีบทร้องในท้องถิ่น
อภิปราย ชักถามเกี่ยวกับความหมายของเรื่องราวที่พูด โดยเน้นการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการพูด

เพื่อให้มีทักษะในการพูด สนทนา เล่าเรื่อง รายงาน อภิปราย พูดได้ชัดเจนถูกต้อง และสื่อความได้ มีมารยาทในการพูด และใช้ทักษะการพูดเพื่อความบันเทิงได้

การอ่าน

คำอธิบาย

ฝึกอ่านออกเสียง คำ วลี ประโยค ตามหลักเกณฑ์การอ่านเกี่ยวกับรูปและเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ การแจกถูกละกอดคำ การผันอักษร คำควบกล้ำ อักษรนำ เครื่องหมายวรรคตอน คำสัมผัสคล้องจองและบทร้อยกรองง่าย ๆ โดยใช้คำพื้นฐานประมาณ 450 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประมาณ 800 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และคำที่เป็นคำศัพท์เฉพาะที่จำเป็นต้องใช้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

ฝึกอ่านออกเสียง และอ่านในใจในเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สังคม ชุมชน นิทานแฝงคติธรรม นิทานพื้นเมือง คำคล้องจอง และบทร้อยกรองง่าย ๆ โดยเน้นการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการอ่านรวมทั้งการเก็บและรักษาหนังสือ

อภิปรายซักถามเกี่ยวกับความหมายของเรื่องราวที่อ่าน

ฝึกปฏิบัติตนเกี่ยวกับการช่วยจัดมุมหนังสือ การใช้มุมหนังสือและห้องสมุด

เพื่อให้มีทักษะในการอ่านในใจและอ่านออกเสียง อ่านได้ถูกต้องชัดเจนมีความเข้าใจ
ในการอ่าน สามารถจับใจความสำคัญและตอบคำถามได้ รู้หลักเกณฑ์ง่าย ๆ เกี่ยวกับการอ่าน
และนำไปใช้ได้ มีนิสัยที่ดีในการอ่าน และรักการอ่าน

การเขียน

คำอธิบาย

ฝึกคัดลายมือ เขียนสะกดคำ ประสมอักษร เขียนคำ วลี ประโยค ตามที่กำหนดให้
โดยใช้คำพื้นฐานประมาณ 450 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประมาณ 800 คำ ในชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 2

ฝึกอภิปราย ซักถาม เกี่ยวกับโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ ใจความสำคัญของเรื่องที่
จะ เขียน

ฝึกเขียนตามคำบอก เขียนอธิบายภาพ เขียนเล่าเรื่อง เขียนแสดงความนึกคิด และ
เขียนเรื่องจากจินตนาการ

ฝึกปฏิบัติให้ถูกต้องตามข้อปฏิบัติและหลักเกณฑ์ในการเขียน ใช้การเขียนในการเพิ่มพูน
ความรู้

เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง สวยงาม สื่อความได้ สามารถคิดลำดับ
เหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียนและนำการเขียนไปใช้ประโยชน์
ในชีวิตประจำวัน (กรมวิชาการ, 2532)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ.2533)

ละมัย จันดีะยอด (2535) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8 พบว่า

1. ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน โรงเรียนประถมศึกษาศูนย์ใหญ่มีการวางแผนการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนและครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรจากเอกสารด้วยตนเอง ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกันจัดทำแผนการสอน โดยมีศึกษานิเทศก์อำเภอให้ความช่วยเหลือและมีการจัดทำวัสดุและ เอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนการใช้หลักสูตร และการเขียนแผนการสอน ครูมีภาระรับผิดชอบมาก ได้รับวัสดุ เอกสารประกอบหลักสูตร และสื่อการสอนล่าช้า และมีจำนวนจำกัด

2. ด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษา ศูนย์ใหญ่มีการเตรียมบุคลากรในการใช้หลักสูตร โดยส่งครูเข้าอบรมรับการฝึกอบรม ผู้บริหารโรงเรียนช่วยเหลือครูชั้น ป.1 จัดทำตารางสอนโดยคำนึงถึงความรู้และประสบการณ์ของครู มีการจัดเตรียมอาคารสถานที่สำหรับการใช้หลักสูตร มีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยการเพิ่มขึ้นเรียน และมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยการประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองได้เข้าใจ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ระยะเวลาในการเตรียมบุคลากรมีน้อย จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ ไม่ได้รับการนิเทศจากสำนักงานการศึกษาจังหวัด และผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู โดยให้ครูเตรียมการสอนล่วงหน้า ตรวจสอบที่กเตรียมการสอนของครู ส่งครู เข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ ให้คำปรึกษาแนะนำและส่งเสริมให้ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอน ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เตรียมการสอนทุกครั้งก่อน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ขั้นในการสอน โดยเลือกเทคนิคให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหา และมีการวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมและการเรียนของนักเรียน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูสอนหลายวิชาไม่สามารถเตรียมการสอนได้เต็มที่ ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย สื่อการสอนไม่ครบทุกกลุ่มประสบการณ์ ขาดทักษะในการใช้เทคนิคและวิธีสอนใหม่ ๆ และขาดเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้อย่างเป็นมาตรฐาน

คณะทำงานประชาสัมพันธ์หลักสูตรฉบับปรับปรุงของกระทรวงศึกษาธิการ (2534)

ได้ติดตามผลการใช้หลักสูตร และสรุปสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง ทั้ง 4 กรม ได้แก่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, กรมสามัญศึกษา และกรมวิชาการ พบว่า

1. สภาพการใช้หลักสูตรปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือโรงเรียนมีความเข้าใจ จุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตรและสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างคล่องตัว ครู/อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรม/ชี้แจง หลักสูตรจากกรมวิชาการ และกรมเจ้าสังกัด ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สภาพปัญหาต่าง ๆ อาทิ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการเขียนแผนการสอนที่เน้นกระบวนการการวัดผลประเมินผล โรงเรียน/ครูอาจารย์/ศึกษานิเทศก์ และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้พยายามคลี่คลายปัญหา โดยการจัดประชุมอบรม/สัมมนา/ชี้แจง และผลิตสื่อทุกประเภท เพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันนอกจากนี้ โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรและวิทยากรหลัก ซึ่งกรมวิชาการจัดอบรมให้ ได้ร่วมกันให้ความรู้ ความเข้าใจแก่โรงเรียนทั่วไป และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อช่วยครูอาจารย์ให้ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอนองค์ความรู้ของหลักสูตรฉบับปรับปรุงได้

2. สภาพปัญหาการใช้หลักสูตร และข้อเสนอแนะมีดังนี้

2.1 ตัวหลักสูตร ระดับประถมศึกษา คำอธิบายการจัดกิจกรรมในกลุ่ม ประสบการณ์พิเศษ ระดับ ป. 5 - 6 ไม่สอดคล้องและไม่ชัดเจน และผู้ใช้หลักสูตรไม่เข้าใจแนว ปฏิบัติในการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ว่าสามารถปรับในสัปดาห์ไหนและ อย่างไร

ข้อเสนอแนะ กรมวิชาการควรแก้ไข และชี้แจงโรงเรียนให้เข้าใจ ทำการจัดอบรมและชี้แจง เพื่อสร้างความเข้าใจ และผลิตเอกสาร/คู่มือประกอบ

ระดับมัธยมศึกษา การพัฒนา และจัดทำรายวิชาเลือกเสรีตามความต้องการของท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดมาก ข้อเสนอแนะคือกรมวิชาการจัดทำคู่มือแนะนำ/จัดอบรม

2.2 การบริหารหลักสูตร ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้ครูสอนมีส่วนร่วมในการ บริหารหลักสูตร การวางแผนและการจัดรายวิชาเลือกของนักเรียน, เปิดสอนรายวิชาเลือกเสรี ตามความพร้อมของโรงเรียน ไม่ค่อยสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน, จัดคาบกิจกรรม อีสาระไม่ถูกต้อง, ขาดระบบการนิเทศภายใน, การจัดบรรยายภาคชั้นเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนของ ผู้เรียน, ระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนไม่สมบูรณ์ ห้องสมุดและ เอกสาร

อ้างอิงไม่เพียงพอกับผู้เรียน และขาดการประสานสัมพันธ์ระหว่างชุมชนผู้ปกครอง และโรงเรียน เช่น ขาดการสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง ฯลฯ

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการสอน ที่เน้นกระบวนการ การเขียนแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ การฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน (โรงเรียนขยายโอกาส)

ข้อเสนอแนะ จัดทำสื่อเสนอแนะ ตัวอย่างการสอนที่เน้นกระบวนการ จัดทำตัวอย่างแผนการสอนที่เน้นกระบวนการเพิ่มบุคลากรทางสายอาชีพแก่โรงเรียนขยายโอกาส

2.4 การวัดและประเมินผล กรมวิชาการจัดอบรมเข้ม, จัดทำคู่มือ/เอกสาร/อบรมชี้แจง และทำความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ การวัดและการกรอกจุดประสงค์ใน ป.02 และการจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้อื่นๆเพิ่มเติม วิธีประเมินผลการสอนที่เน้นกระบวนการ

2.5 บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ครูผู้สอน ครูที่ผ่านการอบรมไม่สามารถนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ในการสอนได้ เช่น การเขียนแผนการสอนและวิธีสอนเน้นกระบวนการ ฯลฯ และไม่สามารถถ่ายทอดให้เพื่อนครูได้ ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน/สิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้อื่นๆ และหาคำตอบด้วยตนเอง/กลัวสอนไม่ทัน/พะวงกับเนื้อหาการสอน ขาดการทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างครูผู้สอนวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนเดียวกัน ครูโรงเรียนเอกชนถูกละเลยเรื่องการอบรมหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารรับการอบรมแล้วไม่ชี้แจง และถ่ายทอดให้บุคลากรในโรงเรียนได้ทราบ ขาดการสำรวจความต้องการของท้องถิ่น และผู้ปกครองและขาดการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

ศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์ในระดับ สปจ/สปอ. ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศึกษานิเทศก์ที่ผ่านการอบรมไม่มีเทคนิคในการถ่ายทอด และขาดสื่อที่จะสร้างความเข้าใจผู้เกี่ยวข้อง

วิทยากรหลักสูตร ในแต่ละเขต/จังหวัด มีบุคลากรหลักด้านหลักสูตรน้อยเกินไป การอบรมวิทยากรหลักใช้เวลาสั้นเกินไป

ข้อเสนอแนะ จัดอบรมผู้สอนในทุกโรงเรียน, จัดทำเอกสาร, คู่มือ/แผนการสอนให้ครบทุกสาขาวิชาใช้ภาษาเข้าใจง่าย และแสดงตัวอย่างที่ชัดเจน, ผลิตสื่อทุกประเภทเพื่อช่วยครูและ เสนอตัวอย่างการสอนที่เน้นกระบวนการ, พัฒนาวិทยาการหลักกระจายไปทั่วประเทศและขยายผล, จัดระบบนิเทศภายในภายนอก และการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และประสานกับทุกหน่วยงาน, ทุกกรมประสานแผน และจัดทำเครื่องมือนิเทศติดตามผลร่วมกัน โดยมีกรมวิชาการเป็นแกน, หน่วยงานในระดับกรมประสานงานแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักสูตร จัดอบรมให้ทั่วถึงและผลิตคู่มือศึกษานิเทศก์ ติดตามประเมินผลและตรวจสอบการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือและ เสริมแรงต่อไป ขยายผลและ เร่งอบรมวิทยากรหลักให้ทั่วถึง เพิ่มเวลาและปรับหลักสูตรฝึกอบรมให้เข้มข้นขึ้น

2.6 เอกสารหลักสูตรและ เอกสารประกอบอื่น ๆ โรงเรียนได้รับเอกสารหลักสูตรล่าช้า ส่งไม่ทั่วถึงและน้อยเกินไป คำอธิบายไม่สอดคล้องกัน และใช้ภาษาเข้าใจยาก ขาดตัวอย่างแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ จัดระบบส่งเอกสารให้เร็ว/ทั่วถึง และเพิ่มปริมาณให้พอเพียง ปรับปรุงและเผยแพร่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งจัดทำตัวอย่างแผนการสอนที่เน้นกระบวนการเผยแพร่ให้ครบทุกกลุ่มประสบการณ์/กลุ่มวิชา และ จัดอบรมปฏิบัติการเขียนแผนการสอนที่เน้นกระบวนการแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.7 สื่อและอุปกรณ์การสอน ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของครู และผู้เกี่ยวข้อง สื่อการสอนด้วยคุณภาพ เช่น ความชัดเจนรูปแบบของสื่อไม่เหมาะสม ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ เจ้าสังกัดเพียงงบประมาณ และสนับสนุนการผลิตสื่อปรับปรุงแก้ไขและ เพิ่มคุณภาพ

2.8 การอบรมเรื่องการบริหารและการใช้หลักสูตร จัดอบรมล่าช้า ไม่ทันการระยะเวลาในการอบรมประชุมปฏิบัติการสั้นเกินไป หลักสูตรฝึกอบรมไม่เข้มข้น ขาดการติดตามประสิทธิภาพและผลการอบรมชี้แจงหลักสูตร หน่วยงานในส่วนภูมิภาคขาดงบประมาณเพื่อการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ ควรอบรมล่วงหน้าก่อนเปิดภาคการศึกษา ปรับเวลาให้เหมาะสม ปรับปรุงหลักสูตรและผลิตสื่อประกอบการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น จัดสัมมนาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรจากทุกหน่วยงานร่วมกันทุกปี เจ้าสังกัดสนับสนุนและ เพิ่มด้านงบประมาณการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ศิริวรรณ ดีไพบูลย์ (2522) ศึกษาเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 2 พบว่า

1. ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในแต่ละด้านมากกว่าผู้บริหารโรงเรียน ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและวัสดุหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ ค่อนข้างมาก แต่ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความรู้ความมั่นใจในรายละเอียดต่าง ๆ น้อย อันเนื่องมาจากไม่ได้รับความช่วยเหลือ และร่วมมือจากผู้บริหารเท่าที่ควร
2. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาครูไม่ครบชั้น ครูไม่ชอบสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ความไม่เข้าใจหลักสูตร และครูได้รับการอบรมไม่ทั่วถึง จึงทำให้มีความลำบากในการจัดครูเข้าสอน
3. สื่อการเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบปัญหาอันเนื่องมาจากความล่าช้า และไม่พอเพียงของสื่อการเรียน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย

นิตยา จรุงผลฐิติ (2530) ศึกษาเรื่องการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ด้านการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนเพื่อการสอน ด้วยวิธีให้ครูมีส่วนร่วมจัดทำกำหนดการสอน มีการจัดทำแผนการสอนย่อย หรือบันทึกการเรียนการสอน ด้วยวิธีให้ครูแต่ละคนจัดทำก่อนสอนหนึ่งสัปดาห์ เอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่มีใช้กันอยู่ในโรงเรียน คือ คู่มือการสอนภาษาไทย และบัตรคำ ที่ต้องการเพิ่มอีก คือ แบบฝึกหัดเสริมทักษะ และหนังสือเสริมประสบการณ์ ครูสอนภาษาไทยส่วนใหญ่เตรียมการสอน โดยการเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์แต่ละบทเรียน
2. ด้านการจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตร โดยยึดจุดประสงค์ และแนวทางเดียวกับกลุ่มโรงเรียน

เท่า ๆ กับ จุดหมาย หลักการของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีนโยบายหรือแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย คือ การอ่านคล่อง เขียนคล่อง มีการวางแผนด้านการเรียนการสอนด้วยวิธีทำแผนปฏิบัติการ หรือโครงการเอกสารที่ใช้ในการวางแผน คือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และคู่มือการสอนภาษาไทย มีหัวหน้ากลุ่มทักษะภาษาไทย เป็นผู้ดำเนินการนิเทศ มีการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติการ หรือโครงการในระยะปลายภาคเรียน เพื่อนำผลการใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการสอนของครู ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่ติดตามและประเมินผลด้วยวิธีสังเกตการสอนของครูและตรวจสอบงานของนักเรียน นอกจากนี้ยังจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอีกด้วย โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีเอกสารหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หนังสือคู่มือการสอนภาษาไทย หนังสือเรียน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพุทธศักราช 2525 พจนานุกรมสำหรับนักเรียน บัตรคำ และกระเป๋าคณิตศาสตร์ ที่ต้องการเพิ่ม คือ หนังสือเสริมประสบการณ์ และศัพท์านุกรม โรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ มีการจัดทำเอกสารเพื่อการใช้หลักสูตรในโรงเรียน คือ กำหนดการสอน รองลงมา คือ บันทึกการสอน การผลิต จัดเก็บและบำรุงรักษาสื่อใช้วิธีจัดศูนย์สื่อที่มีผู้รับผิดชอบดูแล และใช้วิธีให้ครูแต่ละคนรับผิดชอบ โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ครูมาทำงานก่อนเปิดภาคเรียนหนึ่งสัปดาห์ ในช่วงปิดภาคได้จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการเพื่อเสริมความรู้แก่ครู การปฏิบัติงานด้านวิชาการเกี่ยวกับการสอนภาษาไทย มีคณะทำงานช่วยเสริมและอำนวยความสะดวกในการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนเสริมแรงครูด้วยการอำนวยความสะดวก ยกย่อง ชมเชย ให้ครูทำงานโดยทราบจุดหมาย หรือนโยบายของโรงเรียน มีการเสริมขวัญและกำลังใจครูด้วยวิธีให้ความดีความชอบ เอาใจใส่ให้ความสะดวกต่าง ๆ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดตารางเวลาสอนทุกปี ด้วยวิธีให้ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ช่วยกันจัดสำหรับทุกระดับชั้น มีการจัดตารางเวลาสำหรับการสอนซ่อมเสริมทุกระดับชั้น ครูสอนภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้เวลาสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยมากกว่าเวลาที่กำหนดไว้ ในห้องเรียนส่วนใหญ่ มีการตกแต่งเพื่อเสริมทักษะภาษาไทย โรงเรียนส่วนใหญ่สนับสนุนให้ใช้ห้องสมุดเป็นห้องเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยของโรงเรียน

3. ด้านการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ครูเตรียมการสอนทุกครั้งที่จะสอน มีการชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ออกแก่นักเรียนก่อนดำเนินการสอนเป็นบางครั้งในการปฏิบัติจริง

ใช้คาบเวลาที่กำหนดไว้เพียงพอ เนื่องจากเลือกกิจกรรมบางกิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ และเนื้อหาในแต่ละบทเรียนมาใช้ มีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ด้วยการสอนซ่อมเสริม จัดประกวดหรือแข่งขันมีการสนับสนุนให้นักเรียนเข้าห้องสมุดตามความสนใจ และให้งานเพื่อศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด ครูสอนภาษาไทยส่วนใหญ่ศึกษาเทคนิค และวิธีสอนจากคู่มือการสอนภาษาไทย และใช้อุปกรณ์การสอนเป็นประจำทุกบทเรียน การเลือกวิธีสอน ครูสอนภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์ตรงตามจุดประสงค์เป็นอันดับหนึ่ง เทคนิค และวิธีสอนที่ใช้ทุกครั้งทุกบทเรียน คือ การถามตอบ ในการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ครูสอนภาษาไทยส่วนใหญ่เลือกใช้การแบ่งกลุ่มทำงาน ในการฝึกทักษะฟัง ครูสอนภาษาไทยส่วนใหญ่เลือกใช้การบรรยาย และการเล่านิทาน ฝึกทักษะพูด ด้วยการถามตอบ และครูนักเรียนอภิปรายร่วมกัน ฝึกทักษะอ่าน และเขียนด้วยการให้ค้นคว้าจากเอกสารหรือบุคคล และการแบ่งกลุ่มทำงาน ครูส่วนใหญ่วัดและประเมินผลในด้านความเข้าใจ มีการทดสอบความพร้อมและใช้วิธีสังเกตตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้น ครูสอนภาษาไทยส่วนใหญ่นำผลการวัดและประเมินผลหลังการสอนมาปรับปรุงวิธีสอนของตนเอง มีการร่วมมือกันสร้างเกณฑ์สำหรับใช้วัดผลจุดประสงค์แต่ละข้อ และข้อทดสอบย่อยทั้งในระดับชั้น ระดับกลุ่มโรงเรียน

4. ปัญหาในด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัย และสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญคือ เรื่อง เวลาไม่เพียงพอ เอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ ห้องเรียนอยู่ใกล้สถานที่ที่มีเสียงรบกวนตลอดเวลา และขาดวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน

ไพโรจน์ สุขวงศ์วิวัฒน์ (2525) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดภาคใต้ ตามความคิดเห็นของครูพบว่า

1. ระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในวิชาภาษาไทย จากแบบประเมินผล ป.02 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนบรรลุจุดประสงค์ระดับดี มีทั้งสิ้น 29 จุดประสงค์ ระดับปานกลาง 25 จุดประสงค์ และระดับพอใช้ 1 จุดประสงค์
2. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนบรรลุจุดประสงค์ระดับดี มีทั้งสิ้น 33 จุดประสงค์ และระดับปานกลาง 4 จุดประสงค์

3. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนบรรลุจุดประสงค์ระดับดี มีทั้งสิ้น 29 จุดประสงค์ และระดับปานกลาง 10 จุดประสงค์
4. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนบรรลุจุดประสงค์ระดับดีมาก มีทั้งสิ้น 5 จุดประสงค์ ระดับดี 24 จุดประสงค์ และระดับปานกลาง 21 จุดประสงค์
5. ครูในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีความเห็นว่าไม่มีปัจจัยทั้ง 8 ด้านที่มีผลกระทบต่อระดับผลสัมฤทธิ์ในระดับมากที่สุด และมากมีเพียงแต่ระดับปานกลางซึ่ง ได้แก่ ปัจจัยด้านตัวนักเรียน และภาษาถิ่น ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับผลสัมฤทธิ์น้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านตัวครู หลักสูตร วิธีสอนกิจกรรม อุปกรณ์ และการวัดผล สำหรับปัจจัยด้านผู้บริหารนั้นผลกระทบต่อระดับผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทยน้อยที่สุด

จากสาระสำคัญของทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ได้นำเสนอไว้นี้สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การศึกษابรรลุจุดหมาย ทั้งนี้หลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคม และการนำหลักสูตรไปใช้ต้องมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส จากผู้บริหาร และครู เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาการใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถเพื่อการนำไปใช้ในการดำรงชีวิตจริงต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย